

SÁMEDIGGI

**Sámediggiráđđelahttu
Sametingsrádsmedlem**

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen

DIN CUJ./ DERES REF: 25/22475   **MIN CUJ / VÅR REF:** 26/2469-33   **BEAIVI / DATO:** 23.06.2026   **II ALM. / U.OFF.:** Offl.[xx]

Sametingets hørings svar - fiskeritillatelser, kvotetak og fordeling av strukturegevinst

Sametinget viser til Fiskeridirektoratets høring om forslag til ny forskrift om fiskeritillatelser og deltakelse i åpne fiskerier og ny forskrift om spesielle kvoteordninger og strukturegevinst.

Høringen reiser grunnleggende spørsmål om fordelingen av fellesskapets marine ressurser, hvem som skal ha tilgang til fiskeressursene, og hvordan tidsbegrensningen i strukturkvoteordningen skal få virkning når de første strukturkvotene utløper. Hvordan strukturegevinsten fordeles og behandles videre, kan få langsiktige følger for flåtestruktur, eierskap, geografisk fordeling av kvoter, lokale landinger og bosetting langs kysten.

For Sametinget må forslagene også vurderes ut fra fiskerienes betydning for samiske næringer, sjøsamiske lokalsamfunn og det materielle grunnlaget for samisk kultur. Sametinget avgrensner denne uttalelsen til prinsipielle spørsmål om fordeling og videre behandling av strukturegevinst, kvotekonsentrasjon, konsekvenser for samiske interesser og behovet for konsultasjoner.

Sametingets tidligere prinsipielle syn på strukturering

Ved behandlingen av St.meld. nr. 20 (2002–2003) *Strukturtiltak i kystfiskeflåten* avviste Sametinget de daværende forslagene til strukturering av kystflåten, herunder strukturkvoteordningen.

Sametinget viste i sin uttalelse til at fiskeriressursene er et grunnleggende element i bevaringen og utviklingen av samiske næringer og inngår i det materielle grunnlaget for samisk kultur i kyst- og fjordområdene. Sametinget understreket behovet for forvaltningsmodeller som gjør det mulig for lokalbefolkningen å dra nytte av nærheten til ressursene og fangst på lokale ressurser.

Sametinget viste videre til at en stadig større del av fiskeressursene var blitt flyttet fra mindre til større fartøy og til fartøy med tilhørighet utenfor Nord-Norge. Sametinget kunne derfor ikke godta ordninger som tok sikte på å redusere den mindre flåtegruppen, og advarte mot ordninger som kunne føre til økt kjøp og salg av fiskerettigheter.

Den foreliggende høringen gjelder ikke spørsmålet om å innføre strukturkvoteordningen, men hvordan kvotefaktorer skal fordeles og behandles når tidsbegrensede strukturkvoter utløper. Sametingets uttalelse fra 2003 gir likevel et viktig prinsipielt utgangspunkt:

- Fiskeripolitikken må støtte det materielle grunnlaget for samisk kultur.
- Kvotesystemet må bidra til å opprettholde en differensiert og lokalt forankret kystflåte.
- Det må motvirkes at kvotegrunnlaget flyttes fra mindre til større fartøy og konsentreres hos stadig færre eiere.
- Virkningene for samiske kyst- og fjordområder må vurderes særskilt.

Når tidsbegrensede strukturkvoter nå utløper, må fordelingen og den videre behandlingen av strukturgevinsten vurderes i lys av disse hensynene.

Tidsbegrensningen og Stortingets vedtak må få reell virkning

Stortinget har, gjennom havressurslova, vedtatt at eierskapet til de villlevende marine ressursene skal tilhøre fellesskapet i Norge. Adgangen til å disponere strukturkvoter er gitt for et avgrenset tidsrom. Tidsbegrensningen har vært en grunnleggende forutsetning for ordningen og må få reell betydning når strukturkvotene utløper. Utløpet kan ikke bare få en formell eller registerteknisk virkning dersom kvotegrunnlaget i praksis fortsatt kan forbli konsentrert hos de samme eller andre store aktører.

Sametinget legger til grunn Stortingets vedtak nr. 592 (2023–2024) om at strukturgevinsten skal fordeles med full effekt på grunnkvoter og halv effekt på gjenværende strukturkvoter, etter opprinnelig hjemmelslengde.

Strukturgevinst fra en fartøy- eller hjemmelslengdegruppe må fordeles tilbake til den gruppen kvotegrunnlaget opprinnelig kom fra. Prinsippet må gjelde også der strukturkvoter tidligere er flyttet på tvers av fartøygrupper.

Fordelingen må gjennomføres slik at fartøyene med grunnkvote får den fulle og reelle virkningen Stortingets fordelingsmodell forutsetter. Den rettslige og administrative innretningen må ikke føre til at tidsbegrensede strukturfordeler i praksis videreføres, gjenskapes eller kapitaliseres på nytt på en måte som svekker tilbakeføringen til grunnkvotene.

Dette er særlig viktig for den mindre kystflåten. Utløpet av strukturkvotene må ikke følges opp på en måte som viderefører eller forsterker den utviklingen Sametinget tidligere har advart mot, hvor en stadig større del av kvotegrunnlaget samles på større fartøy og hos færre eiere.

Behandlingen av strukturgevinstkvotefaktorer kan gi ny konsentrasjon

Fiskeridirektoratet foreslår å registrere fordelt strukturgevinst som en egen kategori kalt strukturgevinstkvotefaktorer. Faktorene skal knyttes til en grunnkvote eller strukturkvote og skal som hovedregel ikke kunne overføres som en selvstendig enhet. Det avgjørende for Sametinget er ikke betegnelsen eller den registertekniske løsningen i seg selv, men hvilke rettslige, økonomiske og fordelingsmessige virkninger den får over tid.

Etter forslaget vil strukturgevinst som knyttes til en grunnkvote, kunne følge grunnkvoten ved eierskifte. Den vil også kunne inngå sammen med grunnkvoten ved en senere strukturering og da omdannes til nye strukturkvotefaktorer. Dette kan skape en kjede av virkninger:

1. Strukturgevinst fordeles til fartøyene i den opprinnelige gruppen.
2. Strukturgevinsten knyttes til grunnkvoten og kan øke kvotegrunnlaget og den økonomiske verdien til fartøyet.
3. Grunnkvoten, med den tilknyttede strukturgevinsten, kan senere overføres eller inngå i en ny strukturering.
4. Strukturgevinsten kan da omdannes til nye strukturkvotefaktorer og samles på et mindre antall gjenværende fartøy.
5. Kvoter som først er tilbakeført bredt i gruppen, kan dermed over tid bli rekonsentrert hos færre fartøy og eiere.

Den første fordelingen kan derfor isolert sett være i samsvar med Stortingets fordelingsnøkkel, samtidig som den etterfølgende behandlingen gradvis svekker den reelle og varige virkningen for fartøyene med grunnkvote. Dersom en tilbakeført strukturgevinst relativt raskt kan inngå i en ny struktureringsrunde, kan tidsbegrensningen få mindre praktisk betydning enn forutsatt.

Forslaget kan også påvirke markedsverdien av fiskeritillatelse og fartøy. Når strukturgevinsten følger grunnkvoten ved overføring, kan den bli innarbeidet i kjøpesummen og bidra til ytterligere kapitalisering av framtidig adgang til fellesskapets ressurser. Høyere inngangsverdier kan igjen gjøre det vanskeligere for unge fiskere og mindre kapitalsterke aktører å etablere seg. Sametinget mener at disse langsiktige virkningene ikke er tilstrekkelig belyst. Det må utredes hvordan reglene vil påvirke konsentrasjonen av kvoter etter én eller flere senere struktureringer og eierskifter, ikke bare hvordan den første fordelingen i 2027 vil slå ut.

Regelverket må sikre at strukturgevinst som tildeles på grunnlag av en grunnkvote, gir grunnkvoten den fulle og reelle virkningen som følger av Stortingets vedtak. Det bør vurderes tiltak som hindrer at den tilbakeførte gevinsten umiddelbart eller over kort tid kan inngå i ny strukturering på en måte som gjenskaper den konsentrasjonen utløpet skulle redusere.

Kvotetak og eierkonsentrasjon

Sametinget mener at kvotesystemet må bidra til å opprettholde en variert, lokalt eid og lokalt forankret fiskeflåte. Dette er viktig for lokal verdiskaping, bosetting, rekruttering og videreføring av samiske fiskeritradisjoner og samisk kultur. Kvotetak og grenser for eierkonsentrasjon skal begrense hvor stor del av kvotegrunnlaget som kan kontrolleres av ett fartøy eller én eier. Formålet med slike grenser vil bli svekket dersom enkelte kvotefaktorer som gir en reell andel av det årlige fangstgrunnlaget, holdes utenfor beregningen.

Fiskeridirektoratet skisserer flere alternativer for tilfeller der tildeling av strukturgevinst medfører at et fartøy overskrider gjeldende kvotetak eller grenser for eierkonsentrasjon. Ett av alternativene er at strukturgevinstkvotefaktorene holdes utenfor beregningen av grensene. En slik løsning vil kunne skape et avvik mellom den formelle beregningen av kvotetaket og den reelle kvotemengden fartøyet eller eieren kontrollerer. Et fartøy kan da ligge innenfor kvotetaket etter forskriftens beregningsregler, men likevel disponere et samlet kvotegrunnlag som overstiger det grensen ellers skulle tillate.

Dersom strukturgevinstkvotefaktorene følger grunn- og strukturkvotene ved overføring og samtidig holdes utenfor konsentrasjonsgrensene, kan unntaket også følge med ved senere eierskifter og strukturering. Over tid kan det oppstå en voksende mengde kvotefaktorer som har full økonomisk og fangstmessig virkning, men som ikke teller fullt ut ved vurderingen av kvotetak og eierkonsentrasjon. Dette vil kunne:

- uthule formålet med kvotetakene
- gi fartøy eller eiere som allerede ligger nær grensene, større vekstmuligheter enn andre
- forsterke forskjellene mellom kapitalsterke og mindre aktører
- bidra til at kvoter, eierskap og landinger konsentreres ytterligere
- gjøre den reelle konsentrasjonen i flåten mindre synlig og vanskeligere å kontrollere

Sametinget kan derfor ikke støtte en generell løsning hvor strukturgevinstkvotefaktorer holdes utenfor kvotetak og regler om eierkonsentrasjon. Alle kvotefaktorer som gir reell adgang til en andel av fangstgrunnlaget, må som utgangspunkt inngå i vurderingen av hvor mye kvotegrunnlag ett fartøy eller én eier kontrollerer.

Dersom en tildeling fører til at gjeldende grenser overskrides, bør overskytende strukturgevinst som hovedregel fordeles videre til andre fartøy i den opprinnelige gruppen. Dette vil i større grad oppfylle formålet med fordeling og bidra til at strukturgevinsten kommer flere fartøy i gruppen til gode.

Manglende utredning av samiske interesser er en vesentlig mangel

Fiskeridirektoratet viser til at utløpet av strukturkvoter og fordelingen av strukturgevinst over tid kan påvirke den geografiske fordelingen av kvotefaktorer og dermed også landingsmønsteret. Direktoratet uttaler samtidig at den samlede effekten er vanskelig å forutsi. Etter Sametingets vurdering er virkningene av forslagene ikke tilstrekkelig belyst. Det gjelder blant annet konsekvensene for:

- mindre kystfartøy
- lokalt og regionalt eierskap
- lokale fiskemottak og landingsmønstre
- rekruttering til fiskerinæringen
- sysselsetting og bosetting i kystsamfunn
- samisk fiske og sjøsamiske lokalsamfunn

Sametinget har tidligere understreket at fiskeriressursene inngår i det materielle grunnlaget for samisk kultur, og at lokalbefolkningen må kunne dra nytte av nærheten til ressursene og fangst på lokale ressurser. Det er derfor ikke tilstrekkelig bare å beregne hvordan strukturgevinsten fordeles mellom formelle

kvotegrupper. Det må også vurderes hvor kvotegrunnlaget, eierskapet, fartøyene og landingene over tid blir lokalisert.

Endringer i kvotefordeling og eierskap kan få indirekte og kumulative virkninger. Tap av ett eller flere lokalt eide fartøy kan redusere landingene til et lokalt mottak. Svekket mottaksstruktur kan igjen gjøre det vanskeligere for gjenværende mindre fartøy å drive lønnsomt. Dette kan påvirke rekruttering, sysselsetting, bosetting og muligheten til å videreføre lokal og tradisjonell fiskerikunnskap. I små sjøsamiske samfunn kan selv begrensede endringer få store samlede virkninger.

Høringsnotatet inneholder ingen særskilt vurdering av disse virkningene for samiske interesser eller det materielle grunnlaget for samisk kultur. Det er heller ikke redegjort for hvilke samiske områder, fartøygrupper, mottakssteder eller lokalsamfunn som kan bli berørt, eller hvordan forslagene kan virke sammen med den strukturutviklingen som allerede har funnet sted.

Dette er en vesentlig mangel ved høringsgrunnlaget. Uten en slik vurdering er det ikke mulig å ta stilling til om forslagene er forenlige med de særlige lovpålagte og folkerettslige hensynene til samisk kultur og næringsutøvelse. Det er heller ikke mulig for berørte samiske interesser å vurdere forslagene og delta i høringen og konsultasjonene på et tilstrekkelig informert grunnlag.

Havressurslova og Norges folkerettslige forpliktelser

Etter havressurslova § 7 andre ledd bokstav g skal det ved forvaltningen legges vekt på at forvaltningstiltak bidrar til å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur.

I virkeområdet for havressurslova § 11 sjette ledd skal det ved tildeling av kvoter og andre former for regulering av marine ressurser legges vesentlig vekt på samisk bruk og hvilken betydning denne bruken har for samiske lokalsamfunn.

Disse reglene innebærer mer enn en plikt til å nevne samiske hensyn. Hensynene må identifiseres, utredes og tillegges reell vekt før beslutningen treffes. Når et forslag kan påvirke geografisk fordeling av kvoter, lokalt eierskap, landinger og driftsgrunnlaget for mindre kystfartøy, må det foretas en særskilt vurdering av virkningene for samisk bruk og samiske lokalsamfunn.

Bestemmelsene må ses i sammenheng med Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk, herunder vernet av det materielle kulturgrunnlaget etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27. Fiske kan være en del av det beskyttede kulturgrunnlaget, både som næring, tradisjonell ressursbruk og grunnlag for opprettholdelse av sjøsamiske lokalsamfunn. Forvaltningen må derfor ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne vurdere om regelverket, alene og sammen med tidligere strukturendringer, kan svekke muligheten til å utøve og videreføre samisk kultur. Manglende kunnskap om virkningene fritar ikke myndighetene fra denne plikten.

Sametinget ber om at konsekvensene for samisk fiske, sjøsamiske lokalsamfunn og det materielle grunnlaget for samisk kultur utredes særskilt før forskriftene fastsettes. Utredningen må omfatte både direkte, indirekte og kumulative virkninger og belyse konsekvensene for ulike fartøygrupper, geografiske områder, lokalt eierskap, mottaksstruktur og landinger i tradisjonelle samiske områder.

Krav om konsultasjoner

Forslagene vil kunne påvirke fordelingen av kvoter, eierskapsstrukturen, landingsmønsteret og driftsgrunnlaget for kystflåten i tradisjonelle samiske områder. Forslagene vil dermed kunne påvirke samiske interesser direkte. Etter sameloven kapittel 4 har Sametinget og andre representanter for berørte samiske interesser rett til å bli konsultert i slike saker. Konsultasjonsplikten gjelder også for direktorater. Sametinget ber derfor om at Fiskeridirektoratet, i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet, legger til rette for konsultasjoner med:

- Sametinget
- representanter for direkte berørte samiske interesser

Konsultasjonene skal gjennomføres i god tro og med formål om å oppnå enighet. De må starte på et tidspunkt hvor det fortsatt er reell mulighet til å påvirke både kunnskapsgrunnlaget, vurderingen av alternativer og den endelige utformingen av regelverket.

For at konsultasjonene skal være reelle, må Sametinget og andre berørte samiske interesser få tilgang til tilstrekkelig informasjon om forventede virkninger. Det mangelfulle kunnskapsgrunnlaget om samiske interesser må derfor utbedres som en del av den videre prosessen. Den ordinære høringen erstatter ikke konsultasjoner etter sameloven.

Behov for en føre-var-tilnærming

Forslagene kan få langsiktige og til dels irreversible virkninger for fordelingen av kvotegrunnlag, eierskap og flåtestruktur. Dersom kvoter først konsentreres og kapitaliseres hos færre aktører, kan utviklingen være vanskelig å reversere senere.

Usikkerheten om virkningene tilsier derfor en føre-var-tilnærming til utformingen av regelverket. Dette innebærer at det ikke bør vedtas løsninger som kan åpne for økt konsentrasjon eller uthuling av kvotetak før konsekvensene er bedre utredet. Der det finnes flere mulige modeller, bør det velges løsninger som best ivaretar en variert og lokalt forankret flåte, og som gjør det mulig å korrigere kursen dersom uønskede virkninger oppstår.

Det bør også etableres ordninger for å følge utviklingen i blant annet geografisk kvotefordeling, eierkonsentrasjon, fartøystørrelse, lokale landinger og virkninger for sjøsamiske områder. Regelverket bør evalueres etter at det har virket i en avgrenset periode.

Oppsummering

Sametinget ber om at:

1. Stortingets vedtak om full effekt på grunnkvoter og halv effekt på gjenværende strukturkvoter gjennomføres med reell og varig virkning.
2. Strukturgevinsten fordeles tilbake til den fartøy- og hjemmelslengdegruppen kvotegrunnlaget opprinnelig kom fra.
3. Utløpet av tidsbegrensede strukturkvoter får reell betydning og ikke bare en formell eller registerteknisk virkning.
4. Den videre behandlingen av strukturgevinsten ikke bidrar til at tidsbegrensede strukturfordeler i praksis videreføres, gjenskapes eller kapitaliseres på nytt.

5. De langsiktige og kumulative virkningene av reglene om strukturgevinstkvotefaktorer, senere strukturering og eierskifte utredes nærmere.
6. Strukturgevinstkvotefaktorer ikke generelt unntas fra kvotetak eller regler om eierkonsentrasjon.
7. Alle kvotefaktorer som gir reell adgang til fangstgrunnlag, som utgangspunkt inngår ved beregningen av kvotetak og eierkonsentrasjon.
8. Regelverket utformes slik at det opprettholder en differensiert og lokalt forankret kystflåte og motvirker ytterligere konsentrasjon av kvoter og eierskap.
9. De direkte, indirekte og kumulative konsekvensene for samisk fiske, sjøsamiske lokalsamfunn og det materielle grunnlaget for samisk kultur utredes særskilt.
10. Havressurslovas regler om samiske hensyn og Norges folkerettslige forpliktelser gis en synlig og reell plass i beslutningsgrunnlaget.
11. Det gjennomføres konsultasjoner i god tro og med formål om å oppnå enighet med Sametinget og representanter for direkte berørte samiske interesser før forskriftene fastsettes.
12. Regelverket utformes etter en føre-var-tilnærming og følges opp med overvåking og evaluering av de faktiske fordelingsvirkningene.

Usikkerheten om regelverkets langsiktige konsekvenser tilsier at forskriftene ikke fastsettes før virkningene er grundigere utredet og konsultasjoner med Sametinget og direkte berørte samiske interesser er gjennomført. Sametinget forbeholder seg retten til å komme tilbake med ytterligere og mer detaljerte synspunkter som ledd i konsultasjonene.

Dearvuodáiguin /
Med vennlig hilsen

Jon-Charter Mudenia
Sámediggiráđđelahttu / Sametingsrádsmedlem

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent
og sendes uten signatur.*